

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΤΜΗΜΑ ΙΙ

[Υπόθεση υπαγόμενη από 16.9.2020 στην αρμοδιότητα του Τρίτου Τμήματος]

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 17 Οκτωβρίου 2019, με την ακόλουθη σύνθεση: Ιωάννης Σαρμάς, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Τμήματος, Θεολογία Γναρδέλλη και Ασημίνα Σακελλαρίου (εισηγήτρια), Σύμβουλοι, Χριστίνα Κούνα και Φωτεινή Πούλιου, Πάρεδροι (με συμβουλευτική ψήφο).

Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας: Παραστάθηκε ο Επιτροπεύων Πάρεδρος της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο Δημήτριος Κοκοτσής, που αναπληρώνει νόμιμα την κωλυόμενη Γενική Επίτροπο της Επικρατείας.

Γραμματέας: Γεωργία Φραγκοπανάγου, υπάλληλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Για να δικάσει την από ... (Α.Β.Δ. ...) έφεση του ..., ο οποίος εμφανίστηκε αυτοπροσώπως,

κ α τ ά του Ελληνικού Δημοσίου, νομίμως εκπροσωπούμενου από τον Υπουργό Οικονομικών, ο οποίος παραστάθηκε διά του Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Κωνσταντίνου Παπαγεωργίου, και

κ α τ ά της ... πράξης της Διευθύντριας της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Πολιτικών Συντάξεων της Γενικής Διεύθυνσης Χορήγησης Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (Γ.Λ.Κ.)

Το ν.π.δ.δ. με την επωνυμία «Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης» (Ε.Φ.Κ.Α.), που εδρεύει στην Αθήνα και στον οποίο έχουν περιέλθει από 1.5.2018 οι αρμοδιότητες της Γενικής Διεύθυνσης Χορήγησης Συντάξεων Δημόσιου Τομέα του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (βλ. 2915/783/17.1.2018 κοινή απόφαση των

Υπουργών Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Οικονομικών, Β' 55), όπως εκπροσωπείται νόμιμα από τον Διοικητή του, ο οποίος παραστάθηκε διά του Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Κωνσταντίνου Παπαγεωργίου.

Η ..., σύζυγος του εκκαλούντος, δεν παραστάθηκε.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε, το Δικαστήριο άκουσε:

Τον εκπρόσωπο του Ελληνικού Δημοσίου και του Ε.Φ.Κ.Α., ο οποίος ζήτησε την απόρριψη της έφεσης. Και

Τον Επιτροπεύοντα Πάρεδρο, ο οποίος πρότεινε την παραδοχή της έφεσης.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση, το Δικαστήριο συνήλθε σε τηλεδιάσκεψη μέσω της διαδικτυακής πλατφόρμας e-presence.gov.gr, στις 8 Δεκεμβρίου 2020, ημερομηνία κατά την οποία, ο Αντιπρόεδρος Ιωάννης Σαρμάς είχε ήδη προαχθεί σε Πρόεδρο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, στις 24 Ιουνίου 2021, ημερομηνία κατά την οποία, η Πάρεδρος Χριστίνα Κούνα είχε ήδη προαχθεί στον βαθμό της Συμβούλου και στις 15 Δεκεμβρίου 2021.

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα,

Σκέφθηκε σύμφωνα με τον νόμο και

Αποφάσισε τα εξής:

1. Για την ένδικη έφεση έχει καταβληθεί το προσήκον παράβολο (βλ. το ... ηλεκτρονικό παράβολο της Γενικής Γραμματείας Ηλεκτρονικών Συστημάτων), η συζήτηση δε αυτής έλαβε χώρα παραδεκτώς, παρά τη δικονομική απουσία του εκκαλούντος, ο οποίος εμφανίστηκε στο ακροατήριο αυτοπροσώπως και δήλωσε ότι επιθυμεί την πρόοδο της δίκης, και παρά την απουσία της συζύγου του, η οποία ως δικαιούχος της σύνταξης και, ως εκ τούτου, νομιμοποιούμενη να συμμετάσχει στην ανοιγείσα δίκη, κλητεύθηκε νομότυπα και εμπρόθεσμα να παραστεί στη συζήτηση της υπόθεσης, όπως προκύπτει από την από ... έκθεση επίδοσης του υπάλληλου του Ελεγκτικού Συνεδρίου ... (άρθρα 16, 27, 38 παρ. 1, 4 και 65 του π.δ. 1225/1981, Α' 304).

2. Με την υπό κρίση έφεση, ο εκκαλών, πρώην υπάλληλος του Υπουργείου Εξωτερικών, επιδιώκοντας τον κανονισμό σε αυτόν σύνταξης, ζητεί την ακύρωση της ... πράξης της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Πολιτικών Συντάξεων της Γενικής Διεύθυνσης Χορήγησης Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (Γ.Λ.Κ.), απορριπτικής της ... αίτησής του για επανεξέταση της οριστικώς κριθείσας συνταξιοδοτικής υπόθεσής του, κατ' επίκληση της διάταξης της

παρ. 1 του άρθρου 5 του ν. 4488/2017 (Α' 137), με την οποία καταργήθηκαν οι διατάξεις των άρθρων 62 περ. β' και 64 παρ. 1 του π.δ. 169/2007, και τη μεταρρύθμιση της ... συνταξιοδοτικής πράξης του Διευθυντή της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Πολιτικών Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους. Με την τελευταία αυτή πράξη, κατ' εφαρμογή των άρθρων 62 περ. β' και 64 του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων (π.δ. 169/2007), ο εκκαλών απώλεσε το συνταξιοδοτικό του δικαίωμα, συνεπεία της αμετάκλητης ποινικής καταδίκης του σε συνολική ποινή κάθειρξης δέκα (10) ετών και έξι (6) μηνών και στέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων επί πέντε (5) έτη, αφαιρουμένου του χρόνου προσωρινής κράτησης από 24.11.2005 έως 13.4.2007, για τα αδικήματα α) της ψευδούς βεβαίωσης κατ' εξακολούθηση (σε κακουργηματική μορφή), β) της χρήσης πλαστών εγγράφων κατ' εξακολούθηση, γ) της παθητικής δωροδοκίας κατ' εξακολούθηση (σε βαθμό πλημμελήματος) και δ) της απόπειρας ενεργητικής δωροδοκίας, και εξ αυτού του λόγου μέρος της σύνταξης αυτής (7/10) μεταβιβάστηκε στη σύζυγό του,

3. Η κρινόμενη έφεση παραδεκτώς στρέφεται, κατ' άρθρο 48 του ισχύοντος κατά τον χρόνο άσκησης της π.δ. 1225/1981 (Α' 304), κατά του Ελληνικού Δημοσίου, που συνιστά πάντοτε διάδικο στις ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου δίκες (άρθρο 8 παρ. 1 του ίδιου π.δ.), διότι βάλλει κατά πράξης εκδοθείσας από τη συνταξιοδοτική Διοίκηση (Διεύθυνση Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Πολιτικών Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους) κατά τη διαδικασία του άρθρου 66 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα (π.δ. 169/2007, Α' 210), στο πλαίσιο του συνταγματικά κατοχυρωμένου ειδικού συστήματος επαγγελματικής ασφάλισης των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, του οποίου κατ' αρχήν υπόχρεο φορέα και σε κάθε περίπτωση εγγυητή, κατά τη σχετικώς θεσπιζόμενη από το Σύνταγμα θεσμική εγγύηση, συνιστά το Ελληνικό Δημόσιο (βλ. ΕλΣυν Ολ. 2020/2020, 1388, 1277, 32/2018, 244/2017). Περαιτέρω, στην παρούσα δίκη παραδεκτώς παραστάθηκε και ο συσταθείς με το άρθρο 51 του ν. 4387/2016 (Α' 85) «Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης» (Ε.Φ.Κ.Α.), καθόσον, σύμφωνα με το άρθρο 100 παρ. 1 του ως άνω νόμου (4387) και τις εκδοθείσες κατ' εξουσιοδότηση του κ.υ.α. 124456/0092/13.12.2016 (Β' 4074) και 2915/783/17.1.2018 (Β' 55), από την 1η.1.2017 είναι υπόχρεος για την πληρωμή των συντάξεων του Δημοσίου και από 1η.5.2018 έχει αναδεχθεί το βάρος κανονισμού των συντάξεων των συνταξιούχων του Δημοσίου, καθώς έχουν μεταφερθεί σ' αυτόν οι εν γένει συνταξιοδοτικές

αρμοδιότητες της Γενικής Διεύθυνσης Χορήγησης Συντάξεων Δημόσιου Τομέα της Γενικής Γραμματείας Δημοσιονομικής Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών (βλ. ΕλΣυν Ολ. 2020/2020, 1277, 32/2018, 244/2017). Ενόψει δε του δικαιώματος πλήρους και αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, κατ' άρθρα 20 παρ. 1 του Συντάγματος και 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ, οι συνέπειες της εκδοθησόμενης στο πλαίσιο της παρούσας δίκης απόφασης (εκτελεστότητα, δεδουλευμένο και υποχρέωση συμμόρφωσης) εκτείνονται και σ' αυτόν (ΕλΣυν Ολ. 1820/2021 σκέψη 4).

4. Η ένδικη έφεση έχει ασκηθεί εμπροθέσμως και κατά τα λοιπά νομοτύπως, συνεπώς πρέπει αυτή να εξεταστεί περαιτέρω κατά τη νομική και ουσιαστική της βασιμότητα.

5. Στο άρθρο 62 του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων (π.δ. 169/2007, Α' 210, εφεξής Σ.Κ.), όπως ίσχυε πριν την κατάργηση της περ. β' αυτού με το άρθρο 5 παρ. 1 του ν. 4488/2017, ορίζεται «Το δικαίωμα σύνταξης χάνεται στις παρακάτω περιπτώσεις: α) (...) β) Αν ο δικαιούχος καταδικαστεί αμετάκλητα, είτε όταν ήταν στην ενέργεια είτε ως συνταξιούχος, σε ποινή κάθειρξης για κλοπή, υπεξαίρεση, απάτη, πλαστογραφία, απιστία, παραποίηση ή σε φυλάκιση για δωροδοκία ή δωροληψία, εφόσον τα αδικήματα αυτά στρέφονται κατά του Δημοσίου ή κατά νομικών προσώπων δημόσιου δικαίου, καθώς και αν καταδικαστεί αμετάκλητα για κάποιο από τα αδικήματα των άρθρων 270 και 272 του Ποινικού Κώδικα, όπως αυτά τροποποιήθηκαν με τις διατάξεις του Ν.Δ. 364/1969. (...)». Κατά δε το άρθρο 64 παρ. 1 του ιδίου Κώδικα, όπως ίσχυε πριν την κατάργησή του με το άρθρο 5 παρ. 1 του ν. 4488/2017, «Η σύζυγος και τα τέκνα αυτού που καταδικάστηκε για αδίκημα της περ. β' του άρθρου 62 (...) δικαιούνται με τους όρους αυτού του Κώδικα τη σύνταξη που τους ανήκει σαν αυτός που καταδικάστηκε να είχε πεθάνει και εφόσον ο ίδιος είχε αποκτήσει δικαίωμα με βάση τα έτη υπηρεσίας του (...)».

6. Ακολουθώντας, με το άρθρο 5 παρ. 1 του ν. 4488/2017 «Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις Δημοσίου και λοιπές ασφαλιστικές διατάξεις, ενίσχυση της προστασίας των εργαζομένων, δικαιώματα ατόμων με αναπηρίες και άλλες διατάξεις» (Α' 137/13.9.2017) ορίστηκε: «Η περίπτωση β' του άρθρου 62 και η παρ. 1 του άρθρου 64 του π.δ. 169/2007 καταργούνται» και στο άρθρο 123 εδ. α': «Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εκτός αν άλλως ορίζεται στις επιμέρους διατάξεις». Με τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 5 του ανωτέρω νόμου καταργήθηκαν οι διατάξεις που προέβλεπαν την απώλεια του δικαιώματος σύνταξης στην περίπτωση αμετάκλητης καταδίκης του

δικαιούχου για την τέλεση των αδικημάτων της περίπτωσης β' του άρθρου 62 του π.δ. 169/2007, καθώς και οι διατάξεις που προέβλεπαν τη μεταβίβαση της σύνταξης στη σύζυγο και τα τέκνα του καταδικασθέντος δικαιούχου για ένα από τα αδικήματα της περίπτωσης β' του άρθρου 62. Η διάταξη δε αυτή τέθηκε σε ισχύ, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 123 εδ. α' του ν. 4488/2017 από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ήτοι από 13.9.2017.

7. Εξάλλου, κατά την έννοια των διατάξεων των παραγράφων 1, 7 (όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 2 παρ. 4γ του ν. 4151/2013) και 8 του άρθρου 66 του Σ.Κ., οι πράξεις κανονισμού, ανακαθορισμού ή αναπροσαρμογής σύνταξης αποτελούν ατομικές διοικητικές πράξεις, είναι υποχρεωτικές για το Δημόσιο και τον διοικούμενο, του οποίου προσδιορίζουν ή απορρίπτουν το συνταξιοδοτικό δικαίωμα, και δεν μπορούν να ανακληθούν ή να τροποποιηθούν από τα όργανα που τις εξέδωσαν βάσει των γενικών αρχών του διοικητικού δικαίου, παρά μόνο να ακυρωθούν ή να μεταρρυθμιστούν, μέσω της οριζόμενης στο άρθρο 66 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα διαδικασίας, ήτοι με την άσκηση των προβλεπόμενων από τις διατάξεις αυτές ενδικοφανών ή ένδικων μέσων και βοηθημάτων. Μετά δε την άπρακτη πάροδο της προθεσμίας προσβολής της συνταξιοδοτικής πράξης ή μετά την απόρριψη των κατ' αυτής ασκηθέντων μέσων, αυτή καθίσταται οριστική, όπως οριστικά καθίστανται και τα συνταξιοδοτικά δεδομένα, επί των οποίων ερείδεται ο κανονισμός ή η αναπροσαρμογή της σύνταξης με αυτήν, και δεν είναι, καταρχήν, επιτρεπτή η επανεξέτασή τους. Μόνο κατ' εξαίρεση επιτρέπεται, ύστερα από σχετική αίτηση του ενδιαφερομένου, η επανεξέταση από τα αρμόδια συνταξιοδοτικά όργανα, συνταξιοδοτικών υποθέσεων που έχουν καταστεί οριστικές, εφόσον γίνεται επίκληση είτε επιγενόμενης μεταβολής του νομικού καθεστώτος, που διέπει την υπόθεσή του, είτε μεταγενέστερης απόφασης του Ελεγκτικού Συνεδρίου, με την οποία κρίθηκε αμετακλήτως καθ' ερμηνεία των ίδιων διατάξεων αντίθετα το νομικό ζήτημα, που αφορά την υπόθεσή του, και υπό την προϋπόθεση ότι η αίτηση υποβάλλεται εντός δύο ετών από τη δημοσίευση της απόφασης του Ελεγκτικού Συνεδρίου, είτε, τέλος, νέων κρίσιμων εγγράφων, εγγράφων δηλαδή που μπορούν να ασκήσουν ουσιώδη επιρροή στη θεμελίωση ή στην έκταση του συνταξιοδοτικού του δικαιώματος και τα οποία προϋπήρχαν της οικείας οριστικής συνταξιοδοτικής πράξης ή απόφασης ή βεβαιώνουν πραγματικά περιστατικά προγενέστερα αυτών (βλ. ΕλΣυν. Ολ. 2018/2020, 984/2018, 1519/2016, 3858, 3/2014, 3313, 109/2013, 1388/2012, ΙΙ Τμ. 1324, 1232 122, 104/2018, ΙΙΙ Τμ. 795/2019, 714/2016, 6536/2015, 3661/2013 κ.ά.).

8. Στην κρινόμενη υπόθεση, από το σύνολο των στοιχείων του φακέλου προκύπτουν τα ακόλουθα: **8.1.** Με τη ..., ... απόφαση του Πενταμελούς Εφετείου ..., η οποία κατέστη αμετάκλητη μετά την έκδοση της ... απόφασης του Αρείου Πάγου, ο εκκαλών, εν ενεργεία, κατά τον χρόνο εκείνο, υπάλληλος του Υπουργείου Εξωτερικών (Κλάδου Διοικητικών Γραμματέων με βαθμό Β'), σε συνέχεια έφεσής του, καταδικάστηκε σε συνολική ποινή κάθειρξης δέκα (10) ετών και έξι (6) μηνών και στέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων επί πέντε (5) έτη, αφαιρουμένου του χρόνου προσωρινής κράτησης από 24.11.2005 έως 13.4.2007, για τα αδικήματα α) της ψευδούς βεβαίωσης κατ' εξακολούθηση (σε κακουργηματική μορφή), β) της χρήσης πλαστών εγγράφων κατ' εξακολούθηση γ) της παθητικής δωροδοκίας κατ' εξακολούθηση (σε βαθμό πλημμελήματος) και δ) της απόπειρας ενεργητικής δωροδοκίας, καταδίκη που επέσυρε και την αυτοδίκαιη έκπτωσή του από την υπηρεσία, σύμφωνα με το άρθρο 149 περ. α' του Υπαλληλικού Κώδικα (ν. 3528/2007, Α' 26). Ειδικότερα, με την ανωτέρω εφετειακή απόφαση, απόσπασμα της οποίας περιλαμβάνεται στον φάκελο, ο εκκαλών κηρύχθηκε ένοχος ότι, ενώ ήταν υπάλληλος του Υπουργείου Εξωτερικών, Διευθύνων το προξενικό γραφείο της Ελληνικής Πρεσβείας του ..., αρμόδιος, μεταξύ άλλων, για την έκδοση θεωρήσεων εισόδου (VISA) Σένγκεν σε υπηκόους της ..., από τις 1.11.2001 μέχρι και τις 29.3.2002, με περισσότερες πράξεις του που συνιστούν εξακολούθηση του αυτού εγκλήματος, αποβλέποντας όμως με τις μερικότερες αυτές πράξεις στο συνολικό όφελος που προέκυπτε από αυτές, ενώ ήταν υπάλληλος που στα καθήκοντά του αναγόταν η έκδοση δημόσιων εγγράφων, βεβαίωσε σε τέτοια έγγραφα με πρόθεση ψευδώς περιστατικά που μπορεί να έχουν έννομες συνέπειες. Με τις πράξεις δε αυτές είχε σκοπό να προσπορίσει στον εαυτό του και σε άλλους αθέμιτο όφελος, το δε συνολικό όφελος που αποκόμισε ανέρχεται σε ποσό που υπερβαίνει τα εβδομήντα τρεις χιλιάδες (73.000) ευρώ. Συνεπεία της ανωτέρω αμετάκλητης καταδίκης του, η υπηρεσία του τερματίστηκε αυτοδικαίως στις 7.9.2011, ημερομηνία δημοσίευσης της ανωτέρω ... απόφασης του Αρείου Πάγου (σχετ. η ... απόφαση του Υπουργού Εξωτερικών, ...). Ακολούθως, ο ίδιος υπέβαλε αίτημα για απονομή σε αυτόν σύνταξης. **8.2.** Με τη ... πράξη του Διευθυντή της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Πολιτικών Συντάξεων της Γενικής Διεύθυνσης Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (εφεξής Γ.Λ.Κ.), κατ' απόρριψη του ανωτέρω αιτήματος του εκκαλούντος, έγινε δεκτό ότι, συνεπεία της αμετάκλητης ποινικής καταδίκης του, αυτός απώλεσε το δικαίωμά του για σύνταξη, για τον λόγο αυτό

κανονίστηκε σύνταξη κατά μεταβίβαση στη σύζυγό του ..., κατ' εφαρμογή των άρθρων 62 περ. β' και 64 παρ. 1 του Σ.Κ., με βάση τη συνολική συντάξιμη υπηρεσία του, ως τακτικού υπαλλήλου στο Υπουργείο Εξωτερικών της ΔΕ2 κατηγορίας βαθμό Β' και Μ.Κ. 3, από έτη 30-10-7 (ήτοι από 17.1.1975 έως 31.12.2007, αφαιρουμένου χρονικού διαστήματος από έτη 5-9-14, ήτοι από 24.11.2005 έως 7.9.2011, που αυτός είχε τεθεί σε αργία, σύμφωνα με το άρθρου 11 παρ. 7 του Σ.Κ.), η σύνταξη δε αυτή ορίστηκε πληρωτέα από 8.9.2011 σε βάρος του Δημόσιου Ταμείου. Κατά της πράξης αυτής, ο εκκαλών δεν άσκησε ένδικα βοηθήματα ή μέσα, με αποτέλεσμα αυτή να καταστεί οριστική. **8.3.** Ακολούθως, στις 13.9.2017 τέθηκε σε ισχύ ο ν. 4488/2017, με τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 5 του οποίου καταργήθηκαν οι προαναφερθείσες διατάξεις των άρθρων 62 περ. β' και 64 παρ. 1 του Σ.Κ., που προέβλεπαν την απώλεια του δικαιώματος σύνταξης του καταδικασθέντος για τα συγκεκριμένα αδικήματα πρώην υπαλλήλου και τη μεταβίβαση της σύνταξής του στη σύζυγο και τα τέκνα αυτού, σαν αυτός που καταδικάστηκε να είχε πεθάνει. Κατόπιν τούτων, ο εκκαλών, με την ... αίτησή του, επικαλούμενος τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 5 του ν. 4488/2017, ζήτησε την επανεξέταση της οριστικώς κριθείσας υπόθεσής του και την τροποποίηση της ... συνταξιοδοτικής πράξης, ώστε να οριστεί εφεξής ο ίδιος δικαιούχος της σύνταξης. Η αίτησή του απορρίφθηκε με την προσβαλλόμενη ... πράξη της Διευθύντριας της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Πολιτικών Συντάξεων της Γενικής Διεύθυνσης Συντάξεων του Γ.Λ.Κ., με την αιτιολογία ότι το συνταξιοδοτικό του δικαίωμα κρίθηκε με τη ... πράξη του Διευθυντή της αυτής Διεύθυνσης του Γ.Λ.Κ., δηλαδή σε προγενέστερο χρόνο από την ισχύ των διατάξεων του ν. 4488/2017, με συνέπεια το αίτημά του για επανακαθορισμό της σύνταξης στο πρόσωπό του να μη μπορεί να ικανοποιηθεί.

9. Ο εκκαλών, με την ένδικη έφεσή του, ζητεί την ακύρωση της ως άνω πράξης, επικαλούμενος επιγενόμενη μεταβολή του νομικού καθεστώτος και συγκεκριμένα την κατάργηση, με τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 5 του ν. 4488/2017, των διατάξεων της περ. β' του άρθρου 62 και της παρ. 1 του άρθρου 64 του π.δ. 169/2007, στην οποία νεότερη διάταξη, όπως ισχυρίζεται, πρέπει να προσδοθεί αναδρομική ισχύς, άλλως θα εξακολουθούν υφιστάμενες οι συνέπειες ενός νόμου που έρχονται σε σφοδρή αντίθεση τόσο με τη συνταγματική αρχή της αναλογικότητας, όσο και με το δικαίωμα στην περιουσία, το οποίο κατοχυρώνει η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών (ΕΣΔΑ).

10. Με τα δεδομένα αυτά, το Δικαστήριο κρίνει ότι ο εκκαλών παραδεκτώς, κατ' εφαρμογή του άρθρου 66 παρ. 8 του Σ.Κ., επανέφερε για εξέταση με την ... αίτησή του προς Γ.Λ.Κ. τη συνταξιοδοτική του υπόθεση, επικαλούμενος επιγενόμενη μεταβολή του νομικού καθεστώτος που ρυθμίζει το σχετικό συνταξιοδοτικό του δικαίωμα μετά τη θέση σε ισχύ του άρθρου 5 του ν. 4488/2017, το οποίο κατήργησε τις διατάξεις των άρθρων 62 περ. β' και 64 παρ. 1 του Σ.Κ., επί των οποίων ερείδετο η ... πράξη του Διευθυντή της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Πολιτικών Συντάξεων του Γ.Λ.Κ.. Ενόψει αυτού, με μη νόμιμη αιτιολογία απορρίφθηκε, με την εκκαλούμενη ... πράξη της Διευθύντριας της ως άνω Διεύθυνσης του Γ.Λ.Κ., η αίτηση του εκκαλούντος για επανεξέταση της συνταξιοδοτικής του υπόθεσης βάσει της προαναφερθείσας νεότερης νομοθετικής ρύθμισης και συνεπώς πρέπει για τον λόγο αυτό να ακυρωθεί. Ακολούθως, πρέπει να εξεταστεί το αίτημα του εκκαλούντος για κανονισμό σε αυτόν σύνταξης κατ' επίκληση του νέου νομικού καθεστώτος ως προς τη βασιμότητά του, στον βαθμό που πάντως η συνταξιοδοτική Διοίκηση έχει εξετάσει τις σχετικές προϋποθέσεις και δεν θίγονται τα δικαιώματα άμυνας του διαδίκου (πρβλ. ΕλΣυν Ολ. 1820/2021, σκέψη 37).

11. Το ισχύον Σύνταγμα ορίζει στο άρθρο 2 παράγραφος 1: «Ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας», στο άρθρο 4 παράγραφος 1: «Οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου» και στο άρθρο 25 παράγραφος 1: «1. Τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου και η αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου τελούν υπό την εγγύηση του Κράτους. (...) Οι κάθε είδους περιορισμοί που μπορούν κατά το Σύνταγμα να επιβληθούν στα δικαιώματα αυτά πρέπει να προβλέπονται είτε απευθείας από το Σύνταγμα είτε από το νόμο, εφόσον υπάρχει επιφύλαξη υπέρ αυτού και να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας».

12. Η αξία του ανθρώπου, ως θεμελιώδης συνταγματική αρχή του δημοκρατικού πολιτεύματος, επιβάλλει σε όλα τα όργανα της Πολιτείας όχι μόνο να σέβονται αλλά και να προστατεύουν την αξία αυτή, απέχοντας, μεταξύ άλλων, από τη λήψη διοικητικών μέτρων ή την επιβολή κυρώσεων που, ενόψει των περιστάσεων, θίγουν τη φυσική, ψυχική και κοινωνική υπόσταση του ανθρώπου και προσβάλλουν, ως εκ τούτου, τον πυρήνα της προσωπικότητάς του (βλ. ΕλΣυν Ολ. 1820/2021, σκέψη 19).

13. Εξάλλου, η καθιερούμενη με το άρθρο 4 παράγραφος 1 του Συντάγματος αρχή της ισότητας αποτελεί νομικό κανόνα, ο οποίος δεσμεύει τον κοινό νομοθέτη και επιβάλλει την ομοιόμορφη μεταχείριση προσώπων που τελούν υπό τις ίδιες ή παρόμοιες συνθήκες, αποκλείοντας τόσο την έκδηλη άνιση μεταχείριση, είτε με τη μορφή χαριστικού μέτρου ή προνομίου, που δεν συνδέεται με αξιολογικά κριτήρια, είτε με τη μορφή επιβολής αδικαιολόγητης επιβάρυνσης, όσο και την αυθαίρετη εξομοίωση διαφορετικών καταστάσεων ή την ενιαία μεταχείριση καταστάσεων που τελούν υπό διαφορετικές συνθήκες ή, αντίθετα, τη διαφορετική μεταχείριση των ίδιων ή παρόμοιων καταστάσεων (ΑΕΔ 1/2012 σκέψη 6, 4/2007 σκέψη 7 και 3/2007 σκέψη 6, ΕλΣυν Ολ. 1820/2021 σκέψη 21, 172/2019 σκέψη 10, 1388/2018 σκέψη 7.2, 745, 744/2017 σκέψη 3, 2654/2013, 2340/2009 κ.ά.). Συναφώς, είναι επιτρεπτή, σύμφωνα με την απορρέουσα από το ίδιο άρθρο αρχή της αναλογικής ισότητας, η διαφοροποίηση, ποσοτική ή άλλη, κατά περίπτωση, καταστάσεων που δεν είναι όμοιες μεταξύ τους, με βάση κριτήρια αντικειμενικά και πρόσφορα να εξυπηρετήσουν κατά τρόπο συνταγματικώς ανεκτό τον σκοπό της διαφοροποίησης αυτής (βλ. ΕλΣυν Ολ. 1820/2021 σκέψη 21, πρβλ. ΑΕΔ 35, 34/1999, Ειδ. Δικαστήριο του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος 133/2009, ΣτΕ 1784/2009, 4333, 4331/1996, 930/1990).

14. Στο εδάφιο α' της παραγράφου 1 του άρθρου 25 του Συντάγματος - όπως η παράγραφος αυτή ισχύει μετά την αναθεώρησή της με το Ψήφισμα της 6.4.2001 της Ζ' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων - κατοχυρώνεται «η αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου», η οποία τελεί, κατά την εν λόγω διάταξη, «υπό την εγγύηση του Κράτους». Δοθέντος δε ότι ο συνταγματικός νομοθέτης προσδιόρισε το «κράτος δικαίου» και ως «κοινωνικό κράτος», επιβάλλεται όπως, κατά τις εκδηλώσεις της αρχής του κράτους δικαίου, μην αγνοούνται οι κοινωνικές συνέπειες μίας τόσο αυστηρής εφαρμογής της νομιμότητας ώστε να μην είναι συμβατές με τις αρχές της δημοκρατικής κοινωνίας, όπως ο σεβασμός της αξίας του ανθρώπου (άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος), ως πρωταρχικής υποχρέωσης της Πολιτείας που θέτει εμπόδιο στη λήψη μέτρων αποκατάστασης της νομιμότητας που οδηγούν, όταν αυτά επιβάλλουν υπέρμετρη θυσία στο άτομο που τα υφίσταται, σε ουσιαστική εξόντωση, λόγω της αυστηρότητάς τους, του ατόμου αυτού. Για τον λόγο αυτό, σύμφωνα και με την απορρέουσα από την ως άνω αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου αρχή της αναλογικότητας, η οποία προβλέπεται πλέον και ρητά στο άρθρο 25 παρ. 1 εδ. δ' του Συντάγματος, όπως ισχύει μετά την αναθεώρησή του με το Ψήφισμα της 6.4.2001 της

Ζ' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων, οι θεσπιζόμενοι από τον κοινό νομοθέτη και τη Διοίκηση περιορισμοί στην άσκηση των ατομικών δικαιωμάτων πρέπει να είναι πρόσφοροι, εύλογοι και αναγκαίοι για την επίτευξη του επιδιωκόμενου γενικού συμφέροντος, το οποίο δεν μπορεί να εξυπηρετηθεί με άλλο λιγότερο επαχθή τρόπο. Το Δικαστήριο, ασκώντας έλεγχο συνταγματικότητας του εφαρμοσθέντος νόμου, κρίνει αν το επιβαλλόμενο μέτρο είναι τέτοιας έντασης και διάρκειας που υπερακοντίζει καταδήλως τον επιδιωκόμενο δημόσιο σκοπό ή, κατά τη στάθμιση των αντικρουόμενων συμφερόντων, η θυσία που απαιτείται από τον πολίτη είναι ιδιαίτερος δυσανάλογη σε σχέση με την εξυπηρέτηση του δημόσιου αυτού σκοπού, οπότε και αποφαινεται ότι η σχετική διάταξη που το προβλέπει ή η διοικητική πράξη που το επιβάλλει αντίκειται στην ως άνω συνταγματική αρχή και είναι, ως εκ τούτου, ανίσχυρη (βλ. ΕλΣυν Ολ. 1820/2021, σκέψη 20, 503/2014 σκέψη 5 και 13, 481/2014 σκέψη ΙΙΒ και VI, 4686-7/2013 σκέψη 5 και 13, 3655/2013 σκέψη 5 και 13, 1196/2009, 2712/2008, 2437/2007, 2287/2005, 1492/2002, ΣτΕ Ολ. 229/2014 σκέψη 7 και 11, 228/2014 σκέψη 6 και 10, ΑΠ Ολ. 5/2013 κ.ά.).

15. Περαιτέρω, με το άρθρο 1 του (πρώτου) Πρόσθετου Πρωτοκόλλου (ΠΠΠ) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών (ΕΣΔΑ), το οποίο κυρώθηκε (μαζί με τη Σύμβαση) με το άρθρο πρώτο του ν.δ/τος 53/1974 (Α' 256) και έχει, σύμφωνα με το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος, υπέρτερη έναντι των κοινών νόμων τυπική ισχύ, κατοχυρώνεται ο σεβασμός της περιουσίας του ανθρώπου, την οποία κανείς δεν μπορεί να αποστερηθεί πλήρως ή μερικώς, παρά μόνο για λόγους δημόσιας ωφέλειας. Στην έννοια της περιουσίας περιλαμβάνονται και οι έναντι των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης αξιώσεις για τη χορήγηση κοινωνικοασφαλιστικών εν γένει παροχών, είτε είναι αναγνωρισμένες με δικαστική ή διαιτητική απόφαση, είτε απλώς γεννημένες κατά το εθνικό δίκαιο, εφόσον υπάρχει προσδοκία ότι μπορούν να ικανοποιηθούν δικαστικά [βλ. αποφ. ΕΔΔΑ της 20ης Ιουνίου 2002, Αζίνας κατά Κύπρου (56679/00), της 28ης Μαρτίου 2000, Γεωργιάδης κατά Ελλάδας (41209/98), της 14ης Δεκεμβρίου 1999, Αντωνακόπουλος και λοιποί κατά Ελλάδας (37098/97) κ.ά.]. Και τούτο, ανεξαρτήτως του αν η χορήγηση μιας παροχής κοινωνικής προστασίας προϋποθέτει ή μη την προηγούμενη καταβολή εισφορών (βλ. απόφ. ΕΔΔΑ της 5^{ης} Μαρτίου 2020, Grobelny κατά Πολωνίας (60477/12), σκέψη 56). Περαιτέρω, κάθε επέμβαση σε προστατευόμενο κατά το ως άνω Πρωτόκολλο περιουσιακό δικαίωμα πρέπει να προβλέπεται από τον νόμο και να εξυπηρετείται με αυτή ένας θεμιτός σκοπός, ενώ

πρέπει να τηρείται η αναλογικότητα, ώστε να εξασφαλίζεται μία δίκαιη ισορροπία μεταξύ του γενικού συμφέροντος και της απαίτησης σεβασμού της περιουσίας των προσώπων [βλ. αποφ. ΕΔΔΑ, Grobelny, ο.π., σκέψη 59, 60, της 26^{ης} Απριλίου 2018, Čakarević κατά Κροατίας (48921/13), σκέψη 72 επ., της 22^{ης} Οκτωβρίου 2009, Αποστολάκης κατά Ελλάδας (39574/07), σκέψη 37, της 28^{ης} Σεπτεμβρίου 2005, Broniowski κατά Πολωνίας (31443/96) σκέψεις 147-151].

16. Εξάλλου, από τον συνδυασμό των άρθρων 16, 22 παρ. 3, 23 παρ. 2 εδ. β', 29 παρ. 3, 45, 73 παρ. 2, 80, 87 επ., 98 παρ. 1 περ. δ' και στ', 103 και 104 του Συντάγματος, συνάγεται ότι το Σύνταγμα κατοχυρώνει ως ιδιαίτερο θεσμό το ειδικό υπηρεσιακό και συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημόσιων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών (βλ. ΕλΣυν Ολ. 1820/2021 σκέψη 22, 2020/2020, 137/2019 σκέψη 12, 1388/2018 σκέψη 8.3, 1277/2018 σκέψη 13, 32/2018 σκέψη VIA, 244/2017 σκέψη VIA, πρβλ. ΑΕΔ 16/1983, ΑΠ 701/2014, 968/2013). Ειδικότερα, από τις διατάξεις του άρθρου 103 του Συντάγματος συνάγεται ότι η δημόσια διοίκηση, κατά τον κανόνα της παραγράφου 1, στελεχώνεται από μόνιμους δημόσιους υπαλλήλους που συνδέονται με το Δημόσιο με υπαλληλικό δεσμό δημοσίου δικαίου και καταλαμβάνουν, κατά την παράγραφο 4 του ίδιου άρθρου, νομοθετημένες οργανικές θέσεις, εντασσόμενοι δε στον πυρήνα των κρατικών λειτουργιών, σχηματίζουν την «υπαλληλική ιεραρχία», απολαμβάνοντας της εγγύησης της μονιμότητας και πρόσθετων εγγυήσεων που αφορούν στη μετάθεση, τον υποβιβασμό και την απόλυσή τους πριν από τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας. Περαιτέρω, από τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 103 του Συντάγματος όσο και τους διαχρονικώς ισχύσαντες Υπαλληλικούς Κώδικες, συνάγεται ότι η διαδικασία πρόσβασης σε θέση δημοσίου υπαλλήλου, όπως, άλλωστε, και η εν γένει σταδιοδρομία των δημοσίων υπαλλήλων, διέπεται, μεταξύ άλλων, από την αρχή της αξιοκρατίας, η οποία αποτελεί ειδικότερη έκφανση της συνταγματικής αρχής της ισότητας και του δικαιώματος ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας και συμμετοχής στην οικονομική ζωή της χώρας (άρθρα 4 παρ. 1 και 5 παρ. 1 Συντάγματος, βλ. ΑΕΔ 30/1985, ΕλΣυν Ολ. 1820/2021, σκέψη 11, ΣτΕ Ολ. 1120/2016, σκέψη 18, 1121/2016, σκέψη 16, 1122/2016, σκέψη 17, 1123/2016, σκέψη 16, 1124/2016, σκέψη 17, 527/2015, σκέψη 5, 3593/2008, σκέψη 8, 3594/2008, σκέψη 8, 3595/2008, σκέψη 7).

17. Η ειδική αυτή λειτουργική σχέση μεταξύ του δημοσίου υπαλλήλου και του κράτους, υπό το καθεστώς του ισχύοντος κατά τον κρίσιμο χρόνο διορισμού του εκκαλούντος Υπαλληλικού Κώδικα (π.δ. 1811/1951, Α' 141), αλλά και υπό την ισχύ

των επόμενων Κωδίκων [π.δ. 611/1977 (Α' 198), 2683/1999 (Α' 19), 3528/2007 (Α' 26)], προβλέπεται ότι ιδρύεται με μόνη τη δημοσίευση της εκδοθείσας, από το αρμόδιο προς τούτο όργανο, της πράξης διορισμού στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ενώ η αποδοχή της πράξης διορισμού, που εκδηλώνεται διά της ορκωμοσίας, συνιστά δήλωση του τελευταίου ότι αποδέχεται τον διορισμό του, ο οποίος έχει ως εξής: «Ορκίζομαι ... υπακοήν εις το Σύνταγμα και τους νόμους του Κράτους και να διαχειρίζομαι τιμίως και ευσυνειδήτως την ανατεθείσάν μοι δημοσίαν υπηρεσίαν». Με τον επαγγελματικό, κατά το σκέλος αυτό, όρκο ο νεοδιορισθείς υπάλληλος, επικαλούμενος την τιμιότητά του και τη συνειδήσή του, αναλαμβάνει μία ηθική δέσμευση έναντι της υπηρεσίας του ως προς τη χρηστή άσκηση των καθηκόντων του, είναι τέτοια δε η σημασία που αποδίδεται από τον νομοθέτη στον όρκο, ώστε ρητά προβλέπεται ότι δεν επιτρέπεται η ανάληψη υπηρεσίας προ της δόσης αυτού (άρθρα 29, 33, 34 και 35 του ως άνω Κώδικα).

18. Όλες οι ανωτέρω θεσμικές εγγυήσεις, με τις οποίες περιβάλλει το Σύνταγμα τους μόνιμους δημοσίους υπαλλήλους του κράτους και υπαλλήλους των ν.π.δ.δ. και ο.τ.α., καταδεικνύουν την υπερέχουσα θέση που επιφυλάσσεται σ' αυτούς έναντι των υπόλοιπων κατηγοριών του προσωπικού της Δημόσιας Διοίκησης, η οποία ερείδεται επί της αρχής ότι το κράτος, όπως και τα ν.π.δ.δ., λόγω της αποστολής τους, δεν αποτελούν έναν κοινό εργοδότη και για τον λόγο αυτό υπάγει τις σχέσεις τους με αυτούς σε ιδιάζον μονομερώς θεσπιζόμενο νομικό καθεστώς, πυρήνα του οποίου αποτελεί η ειδική λειτουργική σχέση στην οποία τελεί ο μόνιμος υπάλληλος. Η ειδική αυτή σχέση συνίσταται στην κατ' αρχήν υπεροχή του δημοσίου συμφέροντος έναντι του ιδιαίτερου προσωπικού συμφέροντος του υπαλλήλου, με στόχο τη διασφάλιση της χρηστής, αποτελεσματικής και αδιάλειπτης λειτουργίας της Δημόσιας Διοίκησης. Στο πλαίσιο αυτό, οι μόνιμοι υπάλληλοι του κράτους και των ν.π.δ.δ. απολαμβάνουν των συνταγματικώς κατοχυρωμένων ατομικών δικαιωμάτων, εξαιτίας όμως, των αυξημένων υπηρεσιακών και εξωπηρεσιακών τους υποχρεώσεων προς αυτά, που συνεπάγεται η ειδική λειτουργική σχέση που τους συνδέει, καθίστανται συνταγματικώς επιτρεπτοί, πέραν των γενικών περιορισμών, και ορισμένοι ειδικοί περιορισμοί των ατομικών τους δικαιωμάτων, που δικαιολογούνται από τη φύση της σχέσης τους με το κράτος ή το ν.π.δ.δ., κατά περίπτωση, και τις απορρέουσες από τη σχέση αυτή υποχρεώσεις, ενόψει και της αρχής της συνέχειας της λειτουργίας της Δημόσιας Διοίκησης, περιορισμοί που, πάντως, ελέγχονται με βάση την αρχή της αναλογικότητας. Εξάλλου, εγγενές στοιχείο της ειδικής αυτής λειτουργικής σχέσης

συνιστά και το συνταγματικώς κατοχυρωμένο, κατ' άρθρο 103 παρ. 4 εδ. β' του Συντάγματος, δημοσίου δικαίου δικαίωμα των ανωτέρω υπαλλήλων σε απόληψη μισθού, ο οποίος δεν συνιστά αντάλλαγμα για ορισμένη εργασία, όπως στην περίπτωση της ιδιωτικού δικαίου εργασιακής σχέσης, αλλά παροχή προσαρμοσμένη στην ειδική αυτή σχέση.

19. Συναφώς, ενόψει της απορρέουσας από τις προαναφερθείσες (βλ. ανωτέρω σκέψη 16) συνταγματικές διατάξεις θεσμικής εγγύησης του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των ανωτέρω, ως «σύνταξη» προεχόντως νοείται η ισόβια περιοδική παροχή που καταβάλλεται στους δημόσιους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς αντί μισθού και ως συνέχεια αυτού, μετά την αποχώρησή τους από την ενεργό υπηρεσία, ως όρος της απασχόλησής τους, για την απονομή της οποίας εφαρμόζονται ενιαίοι κανόνες προσαρμοσμένοι στην ιδιομορφία της σχέσης δημοσίου δικαίου που τους συνδέει με την υπηρεσία και το ύψος της οποίας τελεί σε εύλογη αναλογία προς τις αποδοχές ενέργειας, αναλόγως των ιδιαίτερων υπηρεσιακών συνθηκών εκάστης κατηγορίας, εξασφαλίζοντας γι' αυτούς αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης, ανάλογες της θέσης, των καθηκόντων, του χρόνου υπηρεσίας και της υπηρεσιακής τους εξέλιξης [βλ. ΕλΣυν Ολ. 2020/2020, 137/2019, 1277, 32/2018, 244/2017, ΕλΣυν Πρακτ. Ολ. 1ης Ειδ. Συν/σης της 20.4.2016, 9ης Γεν. Συν/σης της 27.5.2015, Ειδ. Δικ. άρθρου 88 Σ. 1-4/2018).

20. Η παροχή της σύνταξής τους, ακόμη και αν το σχετικό βάρος αναδέχεται νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, τελεί πάντοτε υπό την εγγύηση του Δημοσίου, απόρροια της ειδικής λειτουργικής σχέσης του δικαιούχου με αυτό ως εργοδότη (βλ. ΕλΣυν Ολ. 2020/2020, 244/2017, 1/2014, 2651/2011, 2298/2010, 1296/2006, 2366/2004), ενώ η υποχρέωση καταβολής εισφορών - κρατήσεων, ως όρου για την παροχή σύνταξης στην κατηγορία αυτή δικαιούχων [βλ. άρθρα 6 του 1902/1990 (Α' 138) και 20 παρ. 2 του ν. 2084/1992 (Α' 165)], δεν θεσμοθετήθηκε στο πλαίσιο του κατ' άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, αλλά στο πλαίσιο του ειδικού γι' αυτούς ασφαλιστικού συστήματος, χωρίς οι εισφορές αυτές να τελούν υποχρεωτικά σε ευθεία αναλογία προς το ύψος της καταβλητέας σύνταξης (βλ. ΕλΣυν Ολ. 2020/2020, σκέψη 141, 1/2014, 2651/2011, 2298/2010, 1296/2006, 2366/2004)

21. Εξάλλου, στο πλαίσιο του ειδικού συνταξιοδοτικού αυτού συστήματος, το δημοσίου δικαίου δικαίωμα σε σύνταξη απολαμβάνει, όπως προαναφέρθηκε, της προστασίας του άρθρου 1 του (πρώτου) Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, ως

στοιχείο της ειδικής νομικής σχέσης των κατηγοριών αυτών πολιτών με το Κράτος (βλ. απόφ. ΕΔΔΑ της 6^{ης} Ιουλίου 2005, Stec κατά Ηνωμένου Βασιλείου (65731/01), της 6^{ης} Νοεμβρίου 2008, Κοκκίνης κατά Ελλάδα (45769/06), σκέψη 29, της 4^{ης} Δεκεμβρίου 2008, Ρεβελιώτης κατά Ελλάδα (48775/06), σκέψη 27, της 22ας Οκτωβρίου 2009, Αποστολάκης κατά Ελλάδα (39574/07), σκέψη 29, της 19^{ης} Ιουνίου 2012, Khoniakina κατά Γεωργίας (17767/08), σκέψεις 69 επ., της 26^{ης} Ιουνίου 2012, Κωσταδήμας κατά Ελλάδα (20299/09), σκέψη 29, ΕλΣυν Ολ. 137/2019, 3023, 441/2012, 1031/2011, 984, 166, 26/2010, 2274/1997), χωρίς όμως να παρέχει δικαίωμα σε μία σύνταξη ορισμένου ύψους (αποφ. ΕΔΔΑ της 14^{ης} Ιουνίου 2016, Φιλίππου κατά Κύπρου (71148/10), σκέψη 59, όπου και λοιπή παρατεθείσα νομολογία).

22. Οι προϋποθέσεις για την απονομή και την απώλεια του συνταξιοδοτικού δικαιώματος των δημοσίων υπαλλήλων προβλέπονται στον νόμο, οι όποιες δε επεμβάσεις στο ειδικό συνταξιοδοτικό τους καθεστώς πρέπει να είναι συναφείς προς τον υπηρετούμενο με αυτές δημόσιο σκοπό και εντός των ορίων που διαγράφονται από τις αρχές του κοινωνικού κράτους δικαίου και της αναλογικότητας (άρθρο 25 παρ. 1 του Συντάγματος). Στο πλαίσιο δε της κατά τα ανωτέρω λειτουργικής συνέχειας της υπαλληλικής με τη συνταξιοδοτική σχέση, όταν λαμβάνονται μέτρα ή κυρώσεις προς αποκατάσταση των θεμελιωδών συνταγματικών αρχών που διέπουν την ειδική λειτουργική σχέση τους με το κράτος, που οδηγούν στην ανατροπή και των ωφελειών που αντλούν από τον δημοσίου δικαίου δεσμό που τους συνδέει με το Δημόσιο, όπως την καταβολή κύριας σύνταξης κατά την έξοδό τους από την υπηρεσία, απαιτείται να διασφαλίζεται ότι τα μέτρα αυτά ή οι κυρώσεις, μεταξύ των οποίων και η τυχόν διάρρηξη της συνταξιοδοτικής σχέσης, συνάδουν προς τις ως άνω συνταγματικές ρυθμίσεις (βλ. ΕλΣυν Ολ. 1820/2021, σκέψη 23).

23. Ειδικότερα, απαιτείται να διασφαλίζεται, στο πλαίσιο των περιστάσεων εκάστης περίπτωσης, ότι οι συνέπειες στη συνταξιοδοτική σχέση δεν θίγουν, ενόψει και της αρχής της αναλογικότητας, κατ' άρθρο 25 παρ. 1 δ' του Συντάγματος, τον πυρήνα ατομικών δικαιωμάτων, που απορρέουν από τη νομική αυτή κατάσταση και τη μακροχρόνια απασχόληση του υπαλλήλου του Δημοσίου ή ν.π.δ.δ. και μετέπειτα συνταξιούχου. Συγκεκριμένα, απαιτείται από την επέμβαση αυτή να μη θίγεται η προστασία της ανθρώπινης αξίας, κατ' άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος, η οποία, θεωρούμενη στο πλαίσιο της λειτουργίας της υπαλληλικής και της συνδεόμενης με αυτήν συνταξιοδοτικής σχέσης, επιβάλλει ως ιδιαίτερη πτυχή της κοινωνικής

υπόστασης του ανθρώπου και στοιχείο του πυρήνα της προσωπικότητάς του την αναγνώριση περιουσιακών δικαιωμάτων και δη μίας κατ' αρχήν ανάλογης προς την παρασχεθείσα εργασία συνταξιοδοτικής παροχής, στον βαθμό που εξαντλήθηκε η ενεργός υπηρεσία, υπό το φως και της κατ' άρθρο 25 παρ. 1 α' του Συντάγματος αρχής του κοινωνικού κράτους δικαίου (ΕλΣυν Ολ. 1820/2021, σκέψη 24) και του άρθρου 1 του ΠΠΠ της ΕΣΔΑ.

24. Κατά τον δικαστικό δε έλεγχο της συμβατότητας των μέτρων ή των κυρώσεων αυτών προς τις ανωτέρω υπέρτερης τυπικής ισχύος διατάξεις απαιτείται να σταθμίζονται, υπό τις περιστάσεις κάθε συγκεκριμένης περίπτωσης, η φύση του μέτρου ή της κύρωσης, η υποκειμενική συμπεριφορά του υπαλλήλου, η προσφορότητα και η αναγκαιότητα της επιβολής του μέτρου ή της κύρωσης για τη θεραπεία του δημοσίου σκοπού που επιδιώκεται, σε συνάρτηση και με τις συνολικές επιπτώσεις που συνεπάγονται για την προσωπική και οικονομική κατάσταση του υπαλλήλου, προκειμένου να διακριβωθεί ότι τηρήθηκε μία δίκαιη ισορροπία μεταξύ του υπηρετούμενου δημόσιου σκοπού και της συνταγματικώς επιβεβλημένης προστασίας της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και των διακυβευόμενων ατομικών δικαιωμάτων. Απαιτείται δε προεχόντως να σταθμίζεται το χρονικό σημείο στο οποίο επιβάλλονται τα μέτρα ή οι κυρώσεις σε σχέση με τον διανυθέντα συνολικό υπηρεσιακό βίο του υπαλλήλου αλλά και σε συνάρτηση με τον συνολικό εργασιακό του βίο ως εργαζόμενου (βλ. ΕλΣυν Ολ. 1820/2021, σκέψη 25).

25. Στο πλαίσιο αυτό, μέτρα ή κυρώσεις που λαμβάνονται σε χρόνο κατά τον οποίο έχει διανυθεί μακροχρόνια δημόσια υπηρεσία και έχουν συμπληρωθεί οι κατά νόμο χρονικές προϋποθέσεις συνταξιοδότησης, έχουν δε ως συνέπεια την απώλεια του συνταξιοδοτικού δικαιώματος σε χρονικό σημείο κατά το οποίο έχει εξαντληθεί το μείζον μέρος του εργασιακού βίου του υπαλλήλου, ώστε αυτός να στερείται τόσο της σύνταξης του ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος όσο και των σχετικών κοινωνικοασφαλιστικών παροχών, θίγουν, κατά παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας, τον πυρήνα του δικαιώματος στη σύνταξη των δημοσίων υπαλλήλων (βλ. ΕλΣυν Ολ. 1820/2021, σκέψη 26), χωρίς να τηρείται, υπό το φως του άρθρου 1 του (πρώτου) Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, μία δίκαιη ισορροπία μεταξύ του επιδιωκόμενου σκοπού και του περιουσιακού δικαιώματος του θιγόμενου.

26. Με την προεκτεθείσα διάταξη της περίπτωσης β' του άρθρου 62 του Σ.Κ., που σκοπεύει στην προστασία της περιουσίας του Δημοσίου και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, της εύρυθμης λειτουργίας της Διοίκησης και της

αξιοπιστίας και ακεραιότητας της δημόσιας υπηρεσίας, προβλέπεται η απώλεια του δικαιώματος σύνταξης όσων υπαλλήλων είχαν καταδικαστεί αμετάκλητα, είτε όταν ήταν στην ενέργεια, είτε ως συνταξιούχοι, για τα ειδικώς προβλεπόμενα στη διάταξη αυτή αδικήματα. Και ναι μεν, οι συνέπειες αυτές επέρχονται με αυτόματο τρόπο, δυνάμει της ως άνω διάταξης νόμου, χωρίς την τήρηση κάποιας άλλης διαδικασίας [βλ. αποφ. ΕΔΔΑ Αποστολάκης κατά Ελλάδα, ο.π., σκέψη 39, Αζίνας κατά Κύπρου, ο.π., σκέψη 44, πρβλ. απόφ. ΕΔΔΑ Φιλίππου κατά Κύπρου, ο.π., σκέψη 70, της 18.10.2005 (dec.), Banfield κατά Ηνωμένου Βασιλείου (6223/04)], τούτο όμως διότι ο νομοθέτης, ο οποίος έχει ευρύ περιθώριο εκτίμησης (βλ. αποφ. ΕΔΔΑ Φιλίππου κατά Κύπρου, ο.π., σκέψη 60, Αποστολάκης κατά Ελλάδα, ο.π., σκέψεις 41, 42), έχει κάνει μία a priori στάθμιση σε αφηρημένο επίπεδο του γενικού συμφέροντος της κοινωνίας και του περιουσιακού δικαιώματος του πρώην υπαλλήλου (πρβλ. ΕλΣυν III Τμ. 1962/2017), εκτιμώντας ότι ορισμένα ποινικά αδικήματα τελούμενα σε βάρος του Δημοσίου - η προκαλούμενη βλάβη των οποίων ενδέχεται να μην έχει οικονομικές μόνο προεκτάσεις, αλλά να άπτεται και άλλων ευαίσθητων για το κράτος τομέων, όπως της δημόσιας τάξης και ασφάλειας - είναι τέτοιας βαρύτητας, όπως τεκμαίρεται και από την αμετάκλητη καταδίκη του με απόφαση ποινικού δικαστηρίου, που δικαιολογούν την επέμβαση στο συνταξιοδοτικό του δικαίωμα. Η ρητή αυτή νομοθετική πρόβλεψη, με την οποία τίθενται ορισμένες αντικειμενικές προϋποθέσεις εφαρμογής της διάταξης, διασφαλίζει ότι το διοικητικό αυτό μέτρο εφαρμόζεται τηρουμένης της αρχής της ισότητας και όχι κρινόμενο κατά περίπτωση, στοιχείο που ενέχει υποκειμενική κρίση. Σύμφωνα δε με όσα έγιναν ήδη δεκτά ανωτέρω (βλ. σκέψη 19), η σύνταξη, ως συνέχεια του μισθού, έχει την έννοια ότι αυτή καταβάλλεται σε συνέχεια των υπηρεσιών που παρείχε ο μόνιμος υπάλληλος ενόσω ήταν στην ενέργεια, υπηρεσίες που τεκμαίρεται ότι παρέχονται, σύμφωνα με τον δοθέντα μετά τον διορισμό όρκο, «τιμίως και ευσυνειδήτως» προς όφελος της υπηρεσίας. Αντίθετα, αν ο υπάλληλος ενεργήσει ενάντια στο συμφέρον αυτής, διαπράττοντας κατά του Δημοσίου ή άλλου νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου αδίκημα όπως αυτά του άρθρου 62 περ. β' του ΣΚ (όπως ίσχυε μέχρι την κατάργησή του), ήτοι της κλοπής, της υπεξαίρεσης, της απάτης, της πλαστογραφίας, της απιστίας, της παραποίησης, της δωροδοκίας ή της δωροληψίας, για το οποίο καταδικαστεί αμετάκλητα, λόγω της βαρύτητας αυτού, σε ποινή κάθειρξης ή φυλάκισης, κατά περίπτωση, συνεπάγεται, κατά λογική αναγκαιότητα, ότι οι υπηρεσίες που παρείχε όχι μόνο δεν ήταν οι προσήκουσες, αλλά τουναντίον

προκάλεσαν βλάβη του Δημοσίου ή του ν.π.δ.δ. κατά του οποίου τελέστηκαν οι αξιόποινες αυτές πράξεις. Δοθέντος δε, ότι οι πράξεις αυτές στρέφονται κατά του εργοδότη και μετέπειτα υπόχρεου (έστω και ως εγγυητή) στην καταβολή της σύνταξης του καταδικασθέντος υπαλλήλου, η προβλεπόμενη στον νόμο επέμβαση στο συνταξιοδοτικό δικαίωμα αυτού, για κάποιο από τα περιοριστικώς οριζόμενα στον νόμο αδικήματα, τελεί σε συνάφεια με την προαναφερθείσα ειδική υπαλληλική σχέση που συνδέει τον μόνιμο υπάλληλο και μετέπειτα συνταξιούχο με το κράτος ή το ν.π.δ.δ.. Το διοικητικό αυτό μέτρο, με κατ' εξοχήν επανορθωτικό της νομιμότητας και υπέρ του δημοσίου συμφέροντος χαρακτήρα, που συντείνει στην εύρυθμη λειτουργία της υπηρεσίας, είναι κατ' αρχήν δικαιολογημένο. Και τούτο, διότι το μέτρο αυτό δεν σκοπεί προεχόντως στην πρόληψη ή την καταστολή της παραβατικής συμπεριφοράς του δημοσίου υπαλλήλου ή στη νομική, ηθική ή κοινωνική αποδοκιμασία της συμπεριφοράς του, αλλά, λαμβανόμενο βάσει αντικειμενικών δεδομένων, ήτοι τη διάπραξη σοβαρών αδικημάτων σε βάρος του Δημοσίου ή των ν.π.δ.δ. και δη μόνο των περιοριστικώς από τον νόμο απαριθμούμενων λόγω της φύσης και της βαρύτητας αυτών, αποβλέπει στην αποκατάσταση της νομιμότητας και την προστασία του δημοσίου συμφέροντος υπό την έννοια της προστασίας της περιουσίας τους και της ομαλής, χρηστής και εύρυθμης, εν γένει, λειτουργίας της Διοίκησης.

27. Η θεσπισθείσα, όμως, με τη διάταξη αυτή, απόλυτη εξαίρεση της συγκεκριμένης κατηγορίας υπαλλήλων από τον γενικό κανόνα ότι όλοι οι υπάλληλοι του Δημοσίου δικαιούνται σύνταξη, εφόσον έχουν αποκτήσει δικαίωμα με βάση τα έτη υπηρεσίας τους, υπερακοντίζει τον σκοπό αυτό, καθώς θίγει τον πυρήνα του ίδιου του δικαιώματος, κατά παραβίαση του άρθρου 1 του ΠΠΠ της ΕΣΔΑ και των συνταγματικών αρχών της αξίας του ανθρώπου, του κοινωνικού κράτους δικαίου και της αναλογικότητας (άρθρα 2 παρ. 1 και 25 παρ. 1 του Σ.), αλλοιώνοντας την επανορθωτική λειτουργία του μέτρου, αναδεικνύοντας ως πρωτογενή πλέον τα κυρωτικά χαρακτηριστικά αυτού. Τούτο, διότι η πλήρης αποστέρηση της σύνταξης, ανεξαρτήτως του εάν μέρος της αντιστοιχεί σε καταβληθείσες από τον υπάλληλο εισφορές, συνεπαγόμενη, περαιτέρω, την απώλεια και κάθε κοινωνικής κάλυψης, συμπεριλαμβανόμενης της ασφάλισης υγείας, αποτελεί μέτρο εξαιρετικά επαχθές, που ακολουθεί τον υπάλληλο μέχρι το πέρας του βίου του και θέτει σε κίνδυνο την ίδια τη διαβίωσή του, σε μία ηλικία που η δυνατότητα αναπλήρωσης της σύνταξής του με άλλους πόρους καθίσταται, εάν όχι αδύνατη, πάντως ιδιαίτερος δυσχερής,

επαγόμενο, ως κύρωση, αποτελέσματα που υπερβαίνουν κατά πολύ χρονικά την έκταση της ποινής που επιβλήθηκε στον πρώην υπάλληλο, με συνέπεια την προσβολή και της προστατευόμενης από το άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος ανθρώπινης αξιοπρέπειάς του. Πρόκειται, επομένως, για μέτρο που καταδήλως υπερακοντίζει τον επιδιωκόμενο δημόσιο σκοπό, με αποτέλεσμα να μην επιτυγχάνεται μία δίκαιη ισορροπία μεταξύ του δικαιώματος του πρώην δημόσιου υπαλλήλου σε σύνταξη και του γενικού συμφέροντος της κοινωνίας, επιρρίπτοντας ένα δυσανάλογο βάρος στον πρώτο, τα προφανή δε αυτά μειονεκτήματά του δεν αντισταθμίζονται από τη μεταβίβαση της σύνταξης του υπαλλήλου στην οικογένειά του. Συνακόλουθα, η προβλεπόμενη με τη διάταξη της περίπτωσης β' του άρθρου 62 του π.δ. 169/2007, όπως ίσχυε πριν από την κατάργησή της από το άρθρο 5 παρ. 1 του ν. 4488/2017, απώλεια του συνταξιοδοτικού δικαιώματος του καταδικασθέντος για τα συγκεκριμένα αδικήματα υπαλλήλου, και κατ' αποτέλεσμα η πλήρης και όχι μέχρι ορισμένου ποσοστού στέρηση της σύνταξης, αντίκειται στις ανωτέρω υπερκείμενης τυπικής ισχύος διατάξεις και αρχές και είναι, ως εκ τούτου, ανίσχυρη και μη εφαρμοστέα (βλ. αποφ. ΕΔΔΑ Αποστολάκης κατά Ελλάδας, ο.π., ΕλΣυν Ολ. 6456/2015, 1817/2014, 477/2014, όπου και μειοψηφία, II Τμ. 1461/2020, 1498/2020, 1053/2020, όπου και μειοψηφία, 52/2020, 496/2019, 1197, 347, 346, 103, 102/2018).

28. Συναφώς, πρέπει να γίνει δεκτό ότι μία εύλογη και σύμμετρη μείωση της σύνταξης του αμετακλήτως καταδικασθέντος για τα ανωτέρω αδικήματα πρώην δημοσίου υπαλλήλου δεν τον πλήττει με τέτοια σφοδρότητα (πρβλ. αποφ. ΕΔΔΑ Φιλίππου κατά Κύπρου, ο.π., σκέψη 70, 71 και Banfield κατά Ηνωμένου Βασιλείου, ο.π.). Τούτο, διότι ο σεβασμός των ανωτέρω συνταγματικών αρχών και δικαιωμάτων επιβάλλουν μεν την καταβολή σύνταξης και στον καταδικασθέντα υπάλληλο, όχι όμως του αυτού ύψους με τον ευόρκως υπηρετήσαντα και μετέπειτα συνταξιούχο δημόσιο υπάλληλο. Αντίθετη εκδοχή θα εξομοίωνε αυθαίρετα, κατά παραβίαση της συνταγματικής αρχής της ισότητας και της απορρέουσας από αυτή αρχή της αξιοκρατίας, τους ευόρκως υπηρετήσαντες δημοσίους υπαλλήλους με τους επίορκους, καίτοι οι δύο κατηγορίες αυτές μόνιμων δημοσίων υπαλλήλων τελούν υπό διαφορετικές καταστάσεις, αρκεί κατά τον χρόνο αποκάλυψης της διάπραξης των παράνομων ενεργειών των τελευταίων να έχουν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα, ώστε να μην υφίστανται οιαδήποτε συνέπεια σε σχέση με το δικαίωμά τους αυτό, σε περίπτωση απόλυσής τους εξαιτίας της παραβατικής συμπεριφοράς τους. Τέλος, πρέπει σε κάθε περίπτωση να συνεκτιμηθεί ότι η ενεργοποίηση και εφαρμογή

του διοικητικού αυτού μέτρου σε βάρος των καταδικασθέντων για τα προαναφερθέντα αδικήματα δημοσίων υπαλλήλων και μετέπειτα συνταξιούχων οφείλεται στη δική τους παραβατική συμπεριφορά [βλ. απόφ. ΕΔΔΑ της 11.2.2020, Šeiko κατά Λιθουανίας (82968/2017) σκέψη 32].

29. Ακολούθως, με τη διάταξη του άρθρου 5 παρ. 1 του ν. 4488/2017 προβλέφθηκε η κατάργηση αμφοτέρων των ρυθμίσεων των άρθρων 62 περ. β' και 64 παρ. 1 του Σ.Κ.. Ωστόσο, ο νομοθέτης - ο οποίος ορθώς κατήγγησε την παρ. 1 του άρθρου 64 του Σ.Κ., καθώς η μεταβίβαση της σύνταξης του καταδικασθέντος στην οικογένειά του δεν αποτελούσε πρόσφορο και κατάλληλο μέτρο, ικανό να αντισταθμίσει την απώλεια του συνταξιοδοτικού δικαιώματος - αντί να μεταρρυθμίσει τη διάταξη της περίπτωσης β' του άρθρου 62 αυτού, προβλέποντας μία εύλογη και σύμμετρη μείωση τη δικαιούμενης για τον καταδικασθέντα πρώην υπάλληλο σύνταξης, κατήγγησε την εν λόγω διάταξη εν γένει. Η κατάργηση όμως αυτή, συνεπαγόμενη ότι ο επίορκος και καταδικασθείς για αδικήματα σε βάρος του Δημοσίου ή νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου υπάλληλος δικαιούται σύνταξη του αυτού ύψους με τον ευόρκως υπηρετήσαντα υπάλληλο, αρκεί κατά τον χρόνο αποκάλυψης της διάπραξης των παράνομων ενεργειών του να έχει θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα, ώστε να μην υφίσταται οιαδήποτε συνέπεια σε σχέση με το δικαίωμά του αυτό, σε περίπτωση απόλυσής του εξαιτίας της παραβατικής συμπεριφοράς του, αντίκειται, όπως έγινε ήδη δεκτό, στις συνταγματικές αρχές της αξιοκρατίας και της ισότητας που επιβάλλουν τη διαφορετική μεταχείριση προσώπων που τελούν υπό ανόμοιες καταστάσεις, ενώ δεν τηρείται επιπροσθέτως μία δίκαιη ισορροπία μεταξύ του δικαιώματος του πρώην δημοσίου υπαλλήλου για απόληψη σύνταξης και του γενικού συμφέροντος της κοινωνίας. Τούτο, διότι ο σεβασμός των ως άνω συνταγματικών αρχών επιβάλλει ο καταδικασθείς πρώην δημόσιος υπάλληλος να μην λαμβάνει σύνταξη του αυτού ύψους με τον ευόρκως υπηρετήσαντα και μετέπειτα συνταξιούχο δημόσιο υπάλληλο.

30. Ενόψει των ανωτέρω, η προβλεπόμενη από τη διάταξη της περίπτωσης β' του άρθρου 62 του Σ.Κ. οριστική απώλεια του συνταξιοδοτικού δικαιώματος του εξελθόντος από την υπηρεσία δημοσίου υπαλλήλου, σε περίπτωση αμετάκλητης ποινικής καταδίκης του για τα περιοριστικώς προβλεπόμενα αδικήματα, είναι ανίσχυρη ως αντιβαίνουσα σε διατάξεις υπερνομοθετικής ισχύος, όπως έχει κριθεί και με απόφαση της Ολομέλειας του Δικαστηρίου τούτου (βλ. ΕλΣυν Ολ. 6456/2015, 1817/2014, 477/2014, δημοσιευθείσες μετά την απόφαση του ΕΔΔΑ Αποστολάκης

κατά Ελλάδα, ο.π.). Περαιτέρω, όμως, και η κατάργηση, με τη διάταξη του άρθρου 5 παρ. 1 του ν. 4488/2017, της διάταξης της περίπτωσης β' του άρθρου 62 του Σ.Κ., συνεπαγόμενη την απόληψη από τον επίορκο, παρανομήσαντα σε βάρος του Δημοσίου ή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου και αμετακλήτως καταδικασθέντα, υπάλληλο σύνταξης του αυτού ύψους με τον ευόρκως υπηρετήσαντα, τελεί επίσης σε αντίθεση με τη συνταγματική αρχή της ισότητας και την απορρέουσα από αυτή αρχή της αξιοκρατίας, καθώς εξομοιώνει, κατά παραβίαση αυτών, ανόμοιες καταστάσεις.

31. Σε συνέχεια της διαπιστούμενης αντισυνταγματικότητας και ελλείψει ειδικής προς τούτο νομοθετικής ρύθμισης - και μέχρι τη θέσπιση αυτής - το Δικαστήριο, στο πλαίσιο της παροχής δικαστικής προστασίας και εφαρμογής των γενικών αρχών της αναλογικότητας και της αναλογικής ισότητας, δύναται να προβεί σε πρωτογενή καθορισμό του ύψους της καταβλητέας σύνταξης, χωρίς η διαπλαστική του αυτή εξουσία, ευθέως απορρέουσα από τις διατάξεις των άρθρων 4 παρ. 1, 20 παρ. 1 και 25 παρ. 1 δ' του Συντάγματος, να αντιβαίνει στην αρχή της διάκρισης των λειτουργιών (άρθρο 26 παρ. 1 και 3 του Συντάγματος) και να υποκαθιστά το δικαστικώς ανέλεγκτο περιθώριο ουσιαστικής πολιτικής εκτίμησης του νομοθέτη, στον βαθμό που η ίδια η δικαστική κρίση απαιτείται να είναι σύμφωνη προς τις ανωτέρω συνταγματικές αρχές. Επιπρόσθετα, δεν τίθεται ζήτημα μη τήρησης της διαδικαστικής συνταγματικής εγγύησης της προηγούμενης γνωμοδότησης από την Ολομέλεια του Δικαστηρίου, κατ' άρθρο 73 παρ. 2 του Συντάγματος, αφού με τον προσδιορισμό του ποσού της καταβλητέας σύνταξης, το Δικαστήριο δεν υποκαθιστά τον νομοθέτη κατά την οργάνωση ή την πρωτογενή ρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος, αλλά καθορίζει την έκταση του συνταξιοδοτικού δικαιώματος σε συνδυασμό με τη συνταγματική αρχή της αναλογικότητας, στον βαθμό που πάντως η συνταξιοδοτική Διοίκηση έχει εξετάσει τις σχετικές προϋποθέσεις και δεν θίγονται τα δικαιώματα άμυνας του διαδίκου. Δηλαδή, το Δικαστήριο, με τη σύμφωνη με το Σύνταγμα ερμηνεία του νόμου, μετριάξει τα δυσμενή αποτελέσματα μίας απορριπτικής του αιτήματος συνταξιοδότησης πράξης, αντί να τα αδρανοποιεί εντελώς, όπως στην περίπτωση της ακύρωσής της και της υποχρέωσης της Διοίκησης να καταβάλει πλήρη σύνταξη. Τούτο δε, όμως, όπως ρητά σημειώνεται από το Δικαστήριο, μέχρι το σχετικό ζήτημα της δικαιούμενης από τον καταδικασθέντα πρώην δημόσιο υπάλληλο για τα αδικήματα της διάταξης της περ. β' του άρθρου 62 του Σ.Κ., ως ίσχυε μέχρι την κατάργησή της, ρυθμιστεί νομοθετικώς με τη θέσπιση ειδικής περί τούτου διάταξης (πρβλ. ΕλΣυν Ολ. 1820/2021 σκέψη 37). Οφείλει δε ο

δικαστής, κατά την ερμηνεία και την εφαρμογή των διατάξεων της κοινής νομοθεσίας που άπτονται του συνταξιοδοτικού δικαιώματος, να προστρέχει στο κρίσιμο για την όλη έννομη τάξη περιεχόμενο της συνταγματικής αρχής της αναλογικότητας (ΕλΣυν Ολ 1820/2021, σκέψη 36).

32. Με βάση όσα έγιναν δεκτά ανωτέρω, το Δικαστήριο, στο πλαίσιο εκδίκασης της κρινόμενης συνταξιοδοτικής διαφοράς, ως δικαστήριο ουσίας, και της πλήρους δικαιοδοσίας που διαθέτει, δύναται, με μία σύμφωνη με το Σύνταγμα και το άρθρο 1 του ΠΠΠ της ΕΣΔΑ ερμηνεία, να καθορίσει το ύψος του σχετικού δικαιώματος με τον προσδιορισμό μειωμένης σύνταξης, τηρώντας μία δίκαιη ισορροπία μεταξύ του συνταξιοδοτικού δικαιώματος του καταδικασθέντος για τα ανωτέρω αδικήματα υπαλλήλου και του γενικού συμφέροντος της κοινωνίας (βλ. ΕΔΔΑ Φιλίππου κατά Κύπρου, ο.π., σκέψεις 70, 71, Banfield κατά Ηνωμένου Βασιλείου, ο.π.), δοθέντος ότι μία εύλογη και σύμμετρη μείωση του ύψους της σύνταξης δεν παραβιάζει τη διάταξη αυτή της ΕΣΔΑ (πρβλ. αποφ. ΕΔΔΑ της 1.9.2015 Da Silva Carvalho Rico κατά Πορτογαλίας και της 15.4.2014 Stefanetti κατά Ιταλίας). Κατά τον προσδιορισμό δε του ποσού της καταβλητέας σύνταξης δύναται να ληφθούν υπόψη τα εξής κριτήρια: i) το ποσό αυτό δεν μπορεί να ισούται με το ποσό που λαμβάνει ο ευόρκως υπηρετήσας δημόσιος υπάλληλος και μετέπειτα συνταξιούχος, καθόσον τούτο θα έθιγε, κατά τα προεκτεθέντα, την αρχή της ισότητας, ii) το ποσό αυτό πρέπει, πάντως, να τελεί σε κάποια αναλογία προς τις αποδοχές ενέργειας, μέρος των οποίων συνιστούν και οι καταβληθείσες ασφαλιστικές εισφορές, τούτο δε, ανεξαρτήτως του ότι η καταβολή τους δεν συνδέεται με την καταβολή ορισμένου ύψους σύνταξης, iii) ενόψει της αρχής της αναλογικής ισότητας και δοθέντος ότι το δικαίωμα σε σύνταξη του καταδικασθέντος, για τα ειδικώς οριζόμενα στον νόμο αδικήματα, μόνιμου υπαλλήλου στηρίζεται στη μακροχρόνια πραγματική και συντάξιμη υπηρεσία του στο Δημόσιο ή σε ν.π.δ.δ., το καταβλητέο ποσό πρέπει να είναι τουλάχιστον ίσο με τα 7/10 της σύνταξης, που θα κανονιζόταν στον υπάλληλο με βάση τον συνολικό χρόνο υπηρεσίας του, τούτο δε στον βαθμό που το καταβλητέο αυτό ποσό είναι ίσο με την αναλογία σύνταξης που αναγνωρίζεται στους κατά μεταβίβαση συνταξιούχους, οι οποίοι αντλούν το δικαίωμά τους από τους δημοσίους υπαλλήλους (άρθρα 5 και 18 του Σ.Κ.), στο πλαίσιο της συνταγματικής προστασίας της οικογένειας (άρθρο 21 παρ. 1 του Συντάγματος), χωρίς να έχουν παράσχει οι ίδιοι εργασία στο Δημόσιο, iv) την αναλογία αυτή των 7/10 της σύνταξης αναγνώριζε εμμέσως και διαχρονικά και ο ίδιος ο νομοθέτης μέχρι την κατάργηση

της διάταξης της παρ. 1 του άρθρου 64 του Σ.Κ [βλ. άρθρο 64 παρ. 1 του α.ν. 1854/1951 (Α' 182), του π.δ. 1041/1979 (Α' 292), του π.δ. 166/2000 (Α' 153)], που κατά πλάσμα νόμου εξομοίωνε τον καταδικασθέντα με θανόντα και μεταβίβαζε τη σύνταξή του στα δικαιούχα πρόσωπα της οικογενείας του].

33. Ενόψει αυτών, το Δικαστήριο κρίνει ότι το μέτρο αυτό της αναλογίας, ήτοι τα 7/10 της σύνταξης, είναι εύλογο, υπό τις περιστάσεις αυτές, για τον προσδιορισμό του καταβλητέου ποσού σε καταδικασθέντα για αδίκημα σε βάρος του Δημοσίου πρώην μόνιμο δημόσιο υπάλληλο και μετέπειτα συνταξιούχο, στο πλαίσιο μίας δίκαιης ισορροπίας μεταξύ του υπηρετούμενου σκοπού του γενικού συμφέροντος της κοινωνίας και του περιουσιακού δικαιώματος σε σύνταξη του καταδικασθέντος. Επιπρόσθετα, με την ως άνω διαμορφωθείσα αναλογία, αποτρέπεται το ενδεχόμενο, ενόψει της βαρύτητας των συνεπειών της αμετάκλητης ποινικής καταδίκης σε βάρος του καταδικασθέντος πρώην υπαλλήλου, να τεθεί ζήτημα ένταξης του διοικητικού μέτρου της λήψης μειωμένης σύνταξης στην έννοια της «ποινής» [πρβλ. απόφ. ΕΔΔΑ της 19^{ης} Φεβρουαρίου 2013, Müller – Hartburg κατά Αυστρίας (47195/06), της 8^{ης} Ιουνίου 1976, Engel and others κατά Ολλανδίας (5100/71)] και ζήτημα παραβίασης της κατ' άρθρο 4 του 7^{ου} Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ αρχής «non bis in idem» (πρβλ. απόφ. Γαλλικού Συμβουλίου της Επικρατείας της 7.7.2004 Ν° 225451, με την οποία κρίθηκε ότι, ελλείπει ειδικής νομοθετικής διάταξης που να συνδυάζει τη διάταξη περί αναστολής του συνταξιοδοτικού δικαιώματος, ως πειθαρχικής ποινής, με τη διάταξη του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, παρίσταται εύλογος ο καθορισμός του ύψους της σύνταξης σε ποσοστό 50%, αυτής, που κατ' αρχήν θα εδικαιούτο ο υπάλληλος).

34. Στον ν. 4700/2020 «Ενιαίο κείμενο Δικονομίας για το Ελεγκτικό Συνέδριο (...)» (Α' 127/29.6.2020) ορίζεται στο άρθρο 161 με τίτλο «Παραπομπή ζητήματος αντισυνταγματικότητας τυπικού νόμου»: «1. Όταν Τμήμα του Δικαστηρίου, κρίνει διάταξη τυπικού νόμου αντισυνταγματική, παραπέμπει υποχρεωτικά το ζήτημα στην Ολομέλεια, εκτός αν αυτό έχει κριθεί με προηγούμενη απόφασή της ή του Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου». Με την προαναφερθείσα διάταξη, η οποία συνιστά εφαρμογή της παραγράφου 5 του άρθρου 100 του Συντάγματος, καθίσταται υποχρεωτική η παραπομπή στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου ζητήματος αντισυνταγματικότητας τυπικού νόμου που δεν έχει κριθεί με απόφασή της ή με απόφαση του ΑΕΔ.

35. Ενόψει των ανωτέρω και λαμβανομένου υπόψη ότι α) το Δικαστήριο άγεται σε κρίση ότι η κατάργηση, με τη διάταξη του άρθρου 5 παρ. 1 του ν.

4488/2017, της διάταξης της περίπτωσης β του άρθρου 62 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, συνεπαγόμενη την απόληψη από τον επίορκο, παρανομήσαντα σε βάρος του Δημοσίου ή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, υπάλληλο και καταδικασθέντα σύνταξης του αυτού ύψους με τον ευόρκως υπηρετήσαντα υπάλληλο, αντίκειται στην συνταγματική αρχή της ισότητας και στην απορρέουσα από αυτή αρχή της αξιοκρατίας, καθώς εξομοιώνει, κατά παραβίαση των αρχών αυτών, ανόμοιες καταστάσεις, και β) δεν υφίσταται απόφαση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου που να έχει επιλύσει το ανωτέρω ζήτημα, δοθέντος ότι μόνο η απώλεια του συνταξιοδοτικού δικαιώματος του εξελθόντος από την υπηρεσία δημοσίου υπαλλήλου, σε περίπτωση αμετάκλητης ποινικής καταδίκης του για τα περιοριστικώς προβλεπόμενα αδικήματα και η, συνεπεία αυτής, ολική αποστέρηση της σύνταξής του έχει κριθεί ότι αντίκειται σε διατάξεις υπερνομοθετικής ισχύος, αποφασίζει την αναβολή της εκδίκασης της υπόθεσης και την παραπομπή του ζητήματος της αντισυνταγματικότητας της ως άνω διάταξης στην Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Τούτο δε, καίτοι το Δικαστήριο, έχοντας διαπιστώσει την αντισυνταγματικότητα και των δύο διατάξεων (ήτοι της περίπτωσης β' του άρθρου 62 του Σ.Κ., όπως ίσχυε μέχρι την κατάργησή της, και της διάταξης της παρ. 1 του άρθρου 5 του ν. 4488/2017), με μία σύμφωνη με το Σύνταγμα ερμηνεία κρίνει ότι ο εκκαλών πρέπει να λάβει τα 7/10 της σύνταξης που θα ελάμβανε αν δεν είχε καταδικαστεί για τα ανωτέρω αδικήματα και μέχρις ότου το ζήτημα ρυθμιστεί νομοθετικά, δοθέντος ότι της σύμφωνης με το Σύνταγμα ερμηνείας προηγήθηκε η ρητή κρίση περί της αντισυνταγματικότητας των επίμαχων διατάξεων.

Για τους λόγους αυτούς

Αναβάλλει να κρίνει οριστικά επί της από ... (Α.Β.Δ. ...) έφεσης του ..., κατά της ... πράξης της Διευθύντριας της Διεύθυνσης Κανονισμού και Εντολής Πληρωμής Πολιτικών Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (Γ.Λ.Κ.).

Παραπέμπει στην Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου το ζήτημα ότι η κατάργηση, με τη διάταξη του άρθρου 5 παρ. 1 του ν. 4488/2017, της διάταξης της περίπτωσης β' του άρθρου 62 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, συνεπαγόμενη τη απόληψη από τον επίορκο, παρανομήσαντα σε βάρος του Δημοσίου ή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου και καταδικασθέντα, υπάλληλο σύνταξης του αυτού ύψους με τον ευόρκως υπηρετήσαντα υπάλληλο, αντίκειται στην προβλεπόμενη στην παρ. 1 του άρθρου 4 του Συντάγματος αρχή της ισότητας και στην απορρέουσα από

αυτή αρχή της αξιοκρατίας, καθώς εξομοιώνει, κατά παραβίαση των αρχών αυτών, ανόμοιες καταστάσεις.

Διατάσσει την κλήτευση και στη δίκη αυτή της συζύγου του εκκαλούντος ...

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στην Αθήνα, στις 8.12.2020, 25.6.2021 και 15.12.2021.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΡΜΑΣ

Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΑΣΗΜΙΝΑ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΓΕΩΡΓΙΑ ΦΡΑΓΚΟΠΑΝΑΓΟΥ

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση, στο ακροατήριο του Δικαστηρίου, στις 20 Οκτωβρίου 2022.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΑΣΗΜΙΝΑ ΣΑΝΤΟΡΙΝΑΙΟΥ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΑΝΤΩΝΙΑ ΣΑΡΛΑ